

Saskia de Coster
HRDINA

Pistorius & Olšanská
Příbram 2008

Přeložila Magda de Bruin-Hüblová

Tato kniha vychází s laskavým přispěním
Vlaams Fonds voor de Letteren.

The translation of this book is founded
by the Flemish Literature Fund
(Vlaams Fonds voor de Letteren – www.vfl.be).

HELD

Copyright © Saskia de Coster, 2007

Translation © Magda de Bruin-Hüblová, 2008

ISBN 978-80-87053-25-6

Jsou lidi, co nám vtrhnou do života jako urážka. Trapiči, jejichž jediným cílem jako by bylo být pro nás až do smrti překážkou, kamenem, o který pokaždé znovu zakopneme.

Moje školní fotografie ležela na kuchyňském stole. Dvě řady dětí na přeexponovaném pozadí zelené tabule, mrtvých zvířat na hraní a polámaných žebřin.

Byl to malý, bledý sušinka se sytě modrýma, k smrti vyděšenýma očima, co se upíraly skrz objektiv – úplně jako ztuhlý Rumunek ze školní dobročinné sbírky nebo soška ďábla. A já si nejenže musela stoupnout při fotografování vedle něho, ale matka příroda zařídila, že jsem stejná blednička. Učitelka mě donutila, abych té hrůzou rozklepané věci podala ruku. „Ruku, Lien, ne prst,“ řekla. Proklela jsem ji za tu doživotní nákazu.

Má nejlepší kamarádka Angeliقة řekla: „Ty a on, vy jste úplně jako dva obrazy mého dědy, tak strašně jste si podobní, jste skoro stejní. Jen nechápu, že něco takového vůbec mohli vzít do školy. Nemá to v hlavě v pořádku.“

Sledovala jsem nového tvora od zídky u školní brány. Angeliقة stála vedle mě s nejnovější chloubou, kabátem s kožešinovým límcem. Chránila ho před poškozením tím, že ho nepřestávala uhlazovat.

Pořád jsem ho viděla, jak se promenuje po hřišti. Můj trn v oku. Nejenže byl vořezávátko, ještě se tou slabostí, tou změkčilostí, tou přebytečností holedbal. Titul Korunovaného vola nesl s hrdostí. Panebože, jak já ho nenáviděla.

Pozorovala jsem jeho provokace jako šokovaný novinář. Jak si

za minci z taštičky, co má zavěšenou na krku, kupuje lahev mléka. Jak si žlutou pláštěnku věší pokaždé na stejný háček. Navíc nikdy slova nepromluvil, nanejvýš pokynul hlavou, ve které se mu souběžně honilo tisíce váhavostí. To jeho sveřepé mlčení vyvolávalo vůbec největší pohoršení. Byl povýšený strážce a odmítal vypustit slova ze žaláře svého ducha.

Angelique, která se do mě normálně vždycky zavěsila a štrádovaly jsme tak spolu se zpěvem po hřišti, se teď postavila přede mě. Nic neříkala a významně se dívala střídavě na něj a na mě.

Svou obhajobu jsem si pečlivě připravila.

„To je teda zmetek,“ řekla jsem. „Až ho jednou potkám a bude z něj bezdomovec, žebrák s kukuřičnýma lupínkama ve fousech a s gangrénou v noze, prokážu lidstvu radost, když sešlápnu plyn.“

„A já si pak to tvoje auto vezmu,“ řekla Angelique, „protože tebe zavrou.“

Můj nepřítel prošel kolem, zastavil se, zatřepal kelímkem jogurtu a postříkal mi přitom tašku. Jestli si myslí, že si takhle bude značkovat území, tak to se teda plete.

„Hele, nech si to sperma pro sebe,“ řekla jsem mu a sama se divila, že se mi takové výrazy jen tak valí z pusy. Angelique se svíjela smíchy.

Díky tomu zmetkovi jsem objevila cit, o kterém jsem netušila, že ho v sobě člověk má. Navrtal ve mně nenávisť závrtné hloubky.

Než jsem se s ním setkala, neexistovala jsem doopravdy. Byla jsem pápěrka, chmýří unášené větrem, o které se zakopnout ani nedá, protože je tak tvárné, lehké a poddajné. Teď mám osu, kolem níž se moje existence, nebo to, co se tak tváří, bude otáčet. Byla jsem mu vděčná.

Zmetek mi ukázal jádro mé existence a naučil mě navíc, jak se od sebe oprostít. Proto je můj úhlavní nepřítel.

Když jsem měla pohotově reagovat, byla jsem ztracená. Vtipnými průpovídkami se odívali moji vrstevníci. Řevnivě jsem sledovala holky ze třídy, jak používají s největší samozřejmostí slova jak ulitá. Já sotva otevřela pusy, už bych nejradši vzala všechno zpátky. Sklíčeně jsem pověsila šaty zase na věšák. Byly to neforemné pytle. Neslušely mi.

Ve škole jsem neměla žádnou osobnost. Jako by člověk neměl vlastní pach a skupina ho nepoznávala, zapuzovala, je neprodyšný jako umělá hmota ve vodě, ztracený jako ryba v písku. Potřebovala jsem slova. Nebylo nic samozřejmějšího. Přesto jsem zatím neustále selhávala. Úslužně jsem se zajímala „A kde je ten hřbitov?“, když se učitel zeptal: „Kdo utěší zarmoucenou matku, co pochovává svá robátka?“ Vrhнул na mě za to zuřivý pohled.

Ve dnech před příchodem nepřítele jsem si krátila dlouhou chvíli týráním. Protože jsem se neodvažovala zapojit do týrání ostatní žáky, nezbývalo mi nic jiného než týrat momentální chuť a sebe sama. S hračkami jsem si hrávala zřídkka. V koupelně jsem se obklopovala dárečky a natírala si obličej rajským protlakem jako drahocenným krémem, až mi z toho naskákala urputná vyrážka. Boty jsem si kupovala úmyslně o tři čísla menší. A bonbony jsem dávala sousedovic husám, takže věčně měly zalepené zobáky. Mléčné zuby jsem si vytrhala vlastnoručně. V osmi letech mi příroda zaplnila poslední mezeru v chrupu druhým zubem, který po zbytek života bude odolávat útokům cukru z kokakoly a zapšklosti z kancelářské práce. Bylo načase najít jinou výzvu. A vtom, jako dar z nebe, se moje planeta srazila se vzdálenou galaxií Marcuse Bailsa.

Pět minut po seznámení s Marcusem jsem si už nedovedla představit život, v němž bych ho neznala. Ta jistota skýtaná spolehlivým nepřítelem – a byl to skutečně obětavý typ. Marcus Bail zůstával o polední přestávce ve třídě sám. Směl se věnovat uklidňující činnosti, která spočívala v třídění prázdných lahví a jejich překládání z jedné basy do druhé. Někdy jsem ho vídala, jak usilovně stříhá noviny. Poprvé jsem pochopila, že nepřátelé odhalují pravdu o nás tím, že nám nastavují zrcadlo. Taký jsem chtěla stříhat a třídit.

„Tati?“

„Hmmm.“ S mlaskáním pořádal horkou ovesnou kaši. Jazyk se mu v puse vařil, nemohl ze sebe vypravit slovo.

„Existují Marťani?“ zeptala jsem se.

„Hmnh.“

„A proč ve filmech vždycky vypadají jako zvířata?“

Těžkým jazykem zablábolil něco nesrozumitelného.

„A proč Marťani nebo mimozemšťani vypadají jen jako zvířata nebo oslizlý lidský ksichty na tyčkáč?“

„Pffff, prostě tak.“

Podle mě může být jediné martánské tělo větší než celá zeměkoule a Venušan může mít osm těl místo jednoho. Nebo co když jsou obyvatelé hvězd prostě částice v telefonní lince, v tom případě používají naše hlasy jako kolečkové brusle. Kdyby si někdo moje poznámky u snídaně vzal k srdci, bylo by na světě o revoluci víc. O tom jsem byla přesvědčená.

Otec byl střízlivý člověk, profesor dějin umění. Jen tak ho něco nerozházelo, ani moje otázky, ani otázky jeho studentů, ani vyzývavost, s jakou si s ním pohrával život. Když se vrátil z porodnice – bez mé matky, ale v košíku se mnou –, jako obvykle se zul a vyšel po schodech. Minul se tam s duchem. Byla to moje matka, co s ním šla jako obvykle nahoru. Její tělo bez života jsme však zanechali na lůžku posetém rudou vatou. Na mě maminka dojem udělala, ale na otce ne. Vzhledem k nedostatku představitivosti vycházel z toho, že to je od ní jen špatný vtíp. „Jestli si myslí, že nám tím nažene strach, tak to se příště musí snažit víc,“ prohodil bezbarvě.

Nevídala jsem otce často. Tu cenu platil za volnost být sám sobě šéfem: byl svou vlastní vykořisťovanou pracovní silou. Galerie ozdobných mečů a diplomů za čestné doktoráty dokazovala, že plní na světě poslání.

I já jsem však měla poslání, den co den ve škole: svého nepřítele.

Angelique na mého nepřítele příšerně žárlila. Doted' vždycy shrábla první cenu ona, ať už šlo o napodobování učitelů, vrhání krajců chleba nebo sbírání skalpů.

Angelique žádného nepřítele neměla, a tak používala velmi průhlednou strategii: mě ponižovat a jeho minimalizovat, jako by byl jen bezvýznamná šedá myš. Celá škola ho už pomlouvala a plivala po něm, takže mimořádný zaručeně byl.

„Tak ubohý nepřítel mi sem nesmí,“ prohlásila, když jsem zjišťovala, co si o Zmetkovi myslí. Kam jako, říkala jsem si.

Po vánočních prázdninách jsem vzala z věšáku Marjolijnin plášť, a než jsem za sebou zaklapla dveře, přehodila jsem si ho přes svůj. Marjolijn byla jedna z otcových studentek.

Marjolijnin plášť nebyl jen tak obyčejný kabát, byl to dramatický háv, těžký kožešinový model tělnaté ruské pěvkyně, které se na scéně bolem podlamují kolena. Doufala jsem, že se neudusím, ještě než tu fůru králičích kožek Angelique předvedu. Byla jsem nepřehlédnutelná.

Potácela jsem se po hřišti jako samodruhá pštrosice. Sklidila jsem několik obdivných a vícero užaslých pohledů. Uhozené oblečení sice bylo v módě, ale tohle se vymykalo všemu.

„Kdes ten kabát sehnala?“ zeptala se Angelique a otáčela přitom novými hliníkovými náramky, které jí chřestily na útlém zápěstí.

„V Paramaribu,“ prohodila jsem ledabyle.

Zvedla hlavu.

„Copak ty jsi byla v Paramaribu?“ zeptala se.

„No jasně. Ty ne?“

„Už nevím. Možná. Jako mimino teda určitě.“

„Já si pamatuju všechno, i když jsem ještě byla mimino,“ řekla jsem.

Zmetek chodil po hřišti s celou smečkou nohsledů v patách. Testovali mu o hlavu míče na basket.

„To mě podrž, takovej kožich v tom horku, já bych se upekla,“ řekla Angelique.

„Tak si někdy zajed' do Paramariba.“

Zmetek měl mezitím hlavu taky jako míč na basket a poskakoval mezi hráči na hřišti.

„A proč jsi jela s tatškou?“ zeptala se Angelique.

„Mé dny jsou sečteny a chci si ještě užít života... Jsi moje nejlepší kamarádka, tobě to můžu svěřit,“ řekla jsem. „Mám rakovinu. Moc času mi už nezbývá.“

„Cože?“

„No jo, co naděláš.“ Odmlčela jsem se. „Strašně zvláštní druh rakoviny.“

„No to snad ne.“

„Ale jo. Rakovinu zubů. Tatškovi přátelé teď dělají na výzkumu o sto šest, ale řekla jsem jim, ať toho nechají.“ Dala jsem se unášet čerstvými výmysly, skoro jsem se z nich vznášela nad hřištěm.

„Používají k tomu obří králíky, protože mají delší zuby. Je fakt skandál, jakýmu utrpení ty zvířata vystavujou.“

„No dobře, ale dělají to přece, aby zachránili lidský životy,“ opáčila Angelique.

„Musejí hodiny a hodiny chroupat mrkev, dokud si ty zuby neobrousí. A to všechno jen proto, aby se zachránilo pár lidských životů, ne, to nechci.“

„To vůbec není tvůj kabát.“

„Dost možná,“ řekla jsem, „tenhle kabát je fata morgána. Sáhni si.“

Angelique mi chtěla plášt strhnout. Zabořila mi pazoury do kožíšku.

„Lesbo!“ rozkřikla jsem se na celé hřiště. „Nešáhej na mě!“

Vzápětí se srotil antický chór a opakoval má slova ozvěnou. Obklopili Angelique.

Bez Zmetka bych si nikdy netroufla tu scénu ztropit. Podněcovala mě jistota, že si mě všímá. Troufala jsem si hrát hlavní ro-

li. Byl bezesporu první jednoznačně kladnou silou v mém životě. Byl mým inspiračním zdrojem. Aby zdůraznil svou nejapnost, znásobil ji, tak jako břečťan všude proráží kořínky.

Svrběly mě prsty, jak se mi chtělo ho samým vděkem zmlátit, mrštit s ním o cihlovou zeď v nevidané orgii násilí. Tělíčko by klouzalo po zdi, ale on by se na mě nepřestal dívat, dokud bych mu do očních důlků nevrázila prsty. Jednou se to stane.

Při první hodině jsem koutkem oka sledovala nepřítele v první lavici. Seděl příkrčený a všechno si zapisoval, aniž třeba jen na okamžik vzhlédl. Bylo třeba zapsat každé „ehm“, každé přečtenutí a otřepaný vtíp z učitelčiných úst, aby si pak mohla svůj monolog přečíst a opravit. Zatímco ostatní se sotva namáhali opisovat, co bylo na tabuli, sestavoval on celé seznamy. Všechna slova zapisoval pod sebe, vypadalo to jako špatné verše se samými mezerami. Měla jsem sto chutí postavit se k jeho lavici a vyblít banán od snídaně. Zaznamenal by si, jaké při tom vydávám zvuky.

Když jsem byla malá, brečela jsem někdy nepřetržitě, nebyla jsem k utišení. Nebyl to pláč, ale jakýsi prakřík. Vycházel mi až z břicha z takové hloubky, že z toho pukaly buňky, a byl tak upřímný, že se ho otec děsil.

„Přestaň,“ volal. „Hned teď přestaň. Slyšíš?“

Slyšela jsem ho z velké dálky, a když se mi po chvíli vrátil hlas, dokázala jsem ze sebe vypravit jen: nic, nic, nic to není, nic. Tělo se mi komíhalo jako kyvadlo, dopředu dozadu, znova a znova. Opakovalo ta slova donekonečna, samo sebe tišilo tím, že hladilo slova sem a tam. Otec řekl: „Já tu jsem, jsem tady, Lien, jsem všechno, co máš.“

Otcův hlas mě znovu vtáhl do světa, ale jeho slova mnou mrštila na beton. Nic to nebylo, otec je všechno, všechno, co je k mání. Proč tu je otec, a ne něco jiného, proč se nedíváme špičkami prstů, ale očima, proč rostou vlasy, a ne uši?

Zmetek. Můj diplomovaný nepřítel. Nenechával mě na pokoji. Doslova. Jednou jsem napodobila jeho podivnou prken-

nou chůzi, abych se zavděčila. Nikdo se nedíval, jen on. Šel v mých stopách, nohy měl ještě prkennější. Šel mi v patách a pěkně mě tím zesměšňoval. Mé posměšné sekané pohyby vrátil do svého důvěrně známého hájemství. Když jsem s tím přestala a rozběhla se pryč, udělal totéž.

Z pronásledovaného se stal pronásledovatel, pes venčí pána, vojín dává povely desátníkovi. Kroužili jsme pod neslyšným velením, dokud nás zvonek nepovolal do třídy.

Otec byl už dlouho toho mínění, že bych měla mít nějakou zálibu. V předškolním věku jsem nikdy neuvažovala o tom, že bych chtěla být zdravotní sestrou nebo letuškou. Chtěla jsem být psem. To mi otec nedovolil. Uložil chůvě, ať mi pořídí nějaké zvíře. Ukázalo se, že psi pojdu, zlaté rybičky plavou naznak a prasata páskovaná jen žerou boty. Ani to otec nedovolil. Daroval mi aspoň pár plakátů se zvířaty a uložil mi, ať si najdu nějakou zábavu.

Teď jsem konečně měla novou zálibu, která překonala všechny ostatní. Zkoumáním Zmetka a sledováním nepřátelských manévřů jsem dokázala strávit celé hodiny.

ŽVÝKAČKU ODLOŽTE ZDE! bylo napsáno na tabulce u školní brány. Zmetek přešel k automatu na cukrovinky na protější straně, koupil si balíček, chvíli s nechutí žvýkal a ukázněně pak žvýkačku vyplivl do koše u vchodu.

Byl velmistrem logiky, své vlastní, neprůstřelné logiky. Dostali jsme za úkol poslat dopis mamince. Učitelka chtěla, ať to udělám se Zmetkem společně. Byla jsem ochotná nalepit na obálku známku, nic víc. Po dlouhém krabacení čela Zmetek napsal: „Tohle je dopis mé matce.“

Především byl Zmetek zářným vzorem pro sestavovatele inventářů. Sestavoval seznamy seznamů žáků, úkolů, prověrek. Tak jako se Titus mohl utlouct po lékořicových hadech a Gwendoline si vždycky strkala za ucho cigaretu, tak ještě nikdo neviděl Zmetka bez účetnických sešitů.

Otec rozhodl, že budu chodit na nákup. K svému úžasu jsem si k tomu brzy vypestovala neodolatelné nutkání.

Stála jsem v obchodě a hledala, kdo by mě obsloužil. Až jsem ho zahlédla. Neviděl nikoho. Hokynářův syn byl nejen slepý, ale taky hluchoněmý, a k dovršení dokonalosti byl navíc neskutečně krásný – anděl, výraz boží vlády nad přírodou. Co víc, jen v mé hlavě měl hlas a jméno: říkal, že je sám sobě bohem. Anděl ve mně vyvolával zmatek. Věděla jsem, že ho budu věrně navštěvovat.

K Marjolijn jsem se vrátila s přísadami do dávidla místo do koláče.

Nejryzejší krása je ta, která sebe sama nevidí a nemůže se na sobě vyhřívat jako na výsluní. Pěkné holky, co na sebe házejí cukrblíky v zrcadle, jsou k nesnesení. Chlapec se neviděl nikdy, a tím byl neodolatelný. Nikdo z nakupujících kolem něj nedokázal projít, aniž se na něj podíval, dotkl se ho, pomazlil se s ním, provedl ho – to všechno pro vlastní potěšení. Tak obsluhoval každého, byl relikvií, kterou člověk letmo pohladí, aby zmátl náhodu. Sám nedělal nic, všechno se mu předkládalo. Nehýbal se, pohybovali s ním. Nemluvil, mluvilo se o něm, vedle něj a často i k němu. Nežil, vznášel se nad všemi životy a vlastnil klíče k věčnosti.

Na anděla jsem užasle zírala a Zmetka špehovala. Zmetek dennodenně vystříhoval články z novin a všechny doslova přepisoval kaligrafií svého puntičkářství, písmenko po písmenku, co nejpřesněji. Nedělal shrnutí ani výpisky, ale přepisoval noviny pečlivě do sešitů. Byl kopírka, která reprodukuje svět. Když někdy výjimečně promluvil, bylo to prostě papouškování. Byl vadnej.

Uvědomovala jsem si bez přestání, že se mám chovat jako plnohodnotný nepřítel – měla jsem oči vzadu, byla vždycky ve střehu. V kteroukoliv denní nebo noční dobu mohl sledovat, co provádím.

Chodila jsem po obchodě, rozhlížela se, přiklekla k regálu s čočkou a s pytlíky buráků. Nepřítel mohl teoreticky zachytit každé slovo, každý pohyb. Naše cesty se mohly kdykoli zkřížit. Ale naše pohledy ne. Ani jedinkrát se mi Zmetek nepodíval do

očí. Kde se objevil, klestil si cestu už jen svou přítomností. Smířeně, se skloněnou hlavou, s klapkami na očích na ochranu proti prachu míjel na své trase stále stejné budovy a diváky.

Potají jsem si strčila do tašky sáček oříšků. Gumový míček, plechovku ančoviček a tubu majonézy jsem nechala sklouznout do kapsy u kalhot. Samým vzrušením jsem nemyslela na nic. A právě v té chvíli jsem ucítila, že tam stojí. Zvedla jsem oči k tvrdému pruhu zářivky. A k nepříteli. Upíral pohled na mé ruce, koutky úst se mu zavlnily. Přistihl mě při činu, převít.

Opilá vzteky jsem kolem toho hlupáka prošla, už nikdy tu pitomou palici nechci vidět, to přebytečné maso nacpané do náhradního balení z kůže. Vzala jsem lahev jahodové šťávy a banán – svou zítřejší snídani, jak předepsala Marjolijn na týdenním jídelníčku – a vydala se k pokladně. Odpočítala jsem 150 centů, pečlivě, zvolna, jako slabomyslná.

Doběhla jsem domů a šla k sobě do pokoje. Co jsem přemýšlela, jsem schovala do zásuvky. Banán a šťávu jsem vystavila na psacím stole. Kdyby se Marjolijn vyptávala, řekla bych, že jsem vložky, chleba se sýrem, vejce, mléko, klobásky a jogurt spořádala už cestou.

Otec byl velkorysý, co se týče peněz – nedělalo mu potíže kupovat si dárky, platit večere a výlety, ale ve vztahu ke mně byl lakomec. Marjolijn musela pečlivě vypočítat, kolik nákup bude stát, a já jsem dostala o pět centů víc, od cesty, s podmínkou, že mu to štědré gesto do smrti nezapomenu. Tentokrát jsem ale peníze neutratila.

Vzala jsem zápalky, jednu rozškrtla. Hrdě jsem zelené bankovky zapálila, tak jako Nero založil požár Říma, z ryzího, šíleného darebáctví. Zvrátila jsem hlavu a vyrazila ze sebe hurónský smích. Posunula jsem o kousek zemskou osu, vzala jsem si, co jsem chtěla, a způsobím tím zázraky. Zaplatit a sníst? Ne, to je pod mou úroveň.

Když už Zmetek stejně v obchodě viděl, co dělám, zbývalo jen doufat, že to všude rozhlásí, že se můj status zvýší, že vstoupím do říše Frajerů. To jsem si namlouvala, ale vlastně jsem hlavně chtěla zůstat o samotě se svou kořistí. Dívala jsem se na ni,

třídila své trofeje. Učila jsem se názvy na jejich kabátcích a čekala na okamžik, kdy skončí v těle. Ve kterém těle by nejraději zmizely a které tělo je k sobě přitáhne? Tak jsem dumala, když vtom se stalo něco, co bych nikdy nedokázala předvídat.

V obchodě na mě nepřítel upřel jediný pohled a mně se teď nepřestala v hlavě odvíjet filmová smyčka. Stejná scéna se opakovala po stovkách, ne a ne se opotřebovat. Netrvala ani vteřinu, a přesto to byl nejnapínavější záběr mé soukromé sbírky. Znamenalo to, že můj život je na pováženou. Potřebuju víc dobrodružství, napadlo mě.

Obraz se nepřestal objevovat, zhlížela jsem se v něm. Bledule, co zírá lidem na ruce, to bylo všechno. Kluk měkkota, co se dotkl mých rukou pohledem. Chtěla jsem si ten znehybnělý obraz udržet navždycky. Mimovolně jsem k němu začala mluvit jak babka ke kostelním svíčkám. Připadalo mi neuvěřitelné, že jsem kdy mohla žít bez pomyšlení na něj.

Stal se tichem, k němuž mluvím, zdí, která mě ohrazuje, chybou, na kterou jsem čekala. Jako chyba, která se usadila v chromozomu a všechno změnila. Chyba, která mě vylepšila, pohání mě vpřed, zmnožuje mě. Správná chyba.

Zachytil záblesk mého mistrovského plánu. Bude to rozsáhlá záležitost, jejíž konec neznám. Ukládám zásoby, ne pro sebe, ale pro vyvolené. Uznal to tím, že se díval a mlčel.

Tady začínají nové dějiny, nový řád.

Pondělí mě uvrhlo do oceánu zklamání. Neuvědomila jsem si, že Zmetek nikoho nezná a že ten svůj zobák stejně nikdy neotevře. Nedozvěděl se o tom nikdo. Kdo zapíše mou slavnou historii, co začíná tady a teď? Taková ztráta pro lidstvo. Škoda.

Přilil olej do ohně mé nenávisti.

Mělo to tak být.

Moje knížka z knihovny čekala na pokutu. Po tělocviku jsem ji chtěla vrátit. Chodby se před hrací přestávkou zaplnily.

„Roald Dahl,“ zaslechla jsem vedle sebe.

Konstatování, nikoliv otázka. Fakt, téměř obvinění. Právě mě oslovil Zmetek.

„Jo.“ Podívala jsem se na něj a zhoupla se o sto metrů výš.

Opětoval můj pohled, díval se skrz mě, listoval mnou, jediným pohledem mě rozebral.

Tu noc jsem se probudila. Žhnula jsem. Srdce mi vělo, má nenávisť se vyloupila ze skořápky. Něco mi šplhalo po stěnách těla a rozpínalo prsty ven.

Byl rezervoárem, ve kterém jsem uložila všechna svá tajemství, všechna svá slova.

Jsou místa, která jsou pro naše sny nedosažitelná, místa, na něž je představitost krátká, která se propadají do štěrbin v zemi jako okamžiky krátkého nadechnutí mezi televizními záběry, prostor mezi atomy, hebké bílé řádky mezi tištěnými písmeny. Zmetek do těch míst pronikal bez váhání, přišel mě osvobodit, zavedl mě do mezilehlých komnat. Ještě nikdy nebyl nepřítel při ukazování cesty přímočařejší a velkorysejší.

Nejdřív vedla cesta k němu na oslavu narozenin. Dostala jsem pozvánku s naléhavou žádostí přinést místo dárků jednoduchou hru. Pozvánku zjevně nepsal on. Zmetek byl pouze poslem oslavy, která se musela uskutečnit, protože to tak stálo psáno v domácím kalendáři Bailových. Nebyla to radostná událost, ale něco jako mytí rukou před jídlem.

Očekávala jsem to nejhorší – bude to sešlost těch, co ve škole zůstávají na ocet. Když člověk očekává to nejhorší, může se to vždycky zvrtnout k ještě horšímu. V domě chvějícím se prázdnotou nebyl kromě Zmetkovy matky nikdo.

Přinesla jsem hru Operace, můj první a jediný dárek od kmotry, než zapadla do hrobu, kterým se jí stalo moře během první lekce plachtění. Krabice byla celá počmáraná hlavonožci. Ležel v ní nahatý panák na operačním stole. Úkolem bylo odstraňovat z těla kostičky, ale pevnou rukou chirurga, jinak vykřikl bolestí a zsvítil mu červeně nos. Hra mi natolik brnkala na nervy, že ochrnuly a pokaždé se mi podařilo, abych se ani nezachvěla.

„Tahle hra se pro Marcusovu oslavu nehodí.“ Marcusova mat-

ka mi vzala Operaci z rukou a odložila ji stranou. „Potřebujeme karty nebo Člověče nezlob se.“

Jako by vyslala signál, usadil se jí Zmetek k nohám. Následovala jsem jeho příkladu.

Žena ze sebe vychrlila text prázdninového letáčku k pobytu v jejím pětihvězdičkovém domě: uklizený jako klícka, všude pořádek, všechno přehledně urovnané. Sdělila, že nám bude něco vypravovat na počest Marcusových devátých narozenin. To je první část oslavy, oznámila formálně. Zmetek seděl mlčky na zemi se sklopenou hlavou a přičesával koberec. Ve tváři neměl ani stopu studu. Byla to jeho oslava, pozorně poslouchal.

Naservírovali nám malé, černočerné čokoládové zákusky a velké sklenice kokakoly. Zmetkova matka nám hodlala vykládat nádherné historky, jak sama tvrdila. Moc dobře si pamatuje, jak s ní malý Marcus chodil do ložnice. To se mu líbilo. Zrovna vylezla ze sprchy a hledala prádlo ve vestavěné skříni. Stála k němu zády. Namířil na ni ukazováčkem a z ostatních prstů utvořil rukojeť pistole. Vykřikl „pifpaf“. Skácela se na postel.

„Chachá,“ přerušila zajímavě vyprávění. Na krku si naškrábala rudé skvrny. „Marcus myslel, že maminku tím slovem pifpaf zabil. Byl z toho úplně zničený.“

„Byl z toho úplně zničený,“ řekl Zmetek. Nepřestal tu jednu matčinu větu opakovat. Nepřestal, dokud matka s pohledem na hodiny, které ukazovaly tři, přísně neproněsla: „Děti, první část oslavy skončila. Teď zahájíte druhou část. Půjdete si hrát k Marcusovi do pokoje, šup.“

Přesně hodinu jsme hráli dámu. V časném podvečeru jsem se vydala pěšky k domovu.

Ve škole Angelique troušila řeči – že prý jsem čarodějnice s pohlavní nemocí a deseti pind'ourama místo prstů. Nic jsem si z toho nedělala, měla jsem příliš napilno s rozjížděním vlastního podniku, než abych se zdržovala vymyšlením, jak to Angelique oplatit. Můj duch se neustále zabýval dovozem zboží a efektivním vyřazováním přebytečných produktů. Shromažďování představovalo v mém plánu pouze první krok.

Zboží se mělo uchytit u mých vyvolených. A jak nám pořád zdůrazňovali, uchytit se je ze všeho nejdůležitější.

Já i moje slova jsme se chtěli uchytit. I když jsem se odívala do nesprávných slov, někde přece v módě být musí. Někde. Jednou.

Z vesmírné almary se nedá uniknout. Není to ani potřeba, protože tam je všechno po ruce. Jde o to, hledat správné kombinace, správné dávkování.

Šoupat, posunovat, vysunovat, z toho bude velký experiment.

Viděla jsem obraz, který mluvil – obličej se stydkým pahorkem na místě úst a s prsy místo očí. Pohled vilného malíře posunul trup přes obličej. Správná chyba.

Hledala jsem taky hlasy, které se zvedají jedině v nemožnosti. Tělo operního pěvce není nic než koule sádla, o to vyvinutější má hlas.

Tak to bylo i s andělem. Anděl byl vyvolený. Byl nehybný hybatel, vševidoucí nevidomý, mlčící mluvčí. Jestliže má koule sádla hlas jako zvon, slepec mimořádně jemný sluch, hluchý nebývalý hmat, tak v andělovi se musela posunout a skrýt spousta prvků, ke kterým se nikdo jen tak nedostane. Často jsem fantazírovala o jeho hlase. Zní určitě nadpozemsky. Bylo pro mě těžké si ho představit.

Je to jako se slepicemi. I slepice mají hlas, ale my lidé ho nikdy nezaslechneme. Kohouti jsou zvědové a drží hlídku. Když se blíží lidé, kohout zakokrhá, slepice do sebe šťouchnou a přejdou na kvokání. Lidi nedávají slepicím to, co potřebují k mluvení. Když nalijeme do auta nesprávné palivo, taky odmítá jezdit. Když budu dávat slepicím správné dárky, rozmluví se. Všechno mluví – v pravý čas a na pravém místě.

Jednou zazní všechny uvězněné hlasy na světě. Jednou na mě anděl promluví.

Zatím jsem založila velkou zásobu potravin. Zásuvky mé skříně nestačily, hledala jsem další možnosti, kam se uchýlit. Skoro jsem se v té své vrcholné sbírce utopila.

Čím víc majetku, tím víc potíží. Naštěstí jsem našla účinné řešení pro problém s penězi. Na okamžik jsem uvažovala o tom, že peníze vyvezu do strádajících zemí, ale to mi zacházelo přece jen trochu daleko, to byl příliš nevkusný žert. Vždyť si to představte, objevím se tam s trakařem plným peněz, zatímco se tam po zemi plazí kostlivci. Ani pomyslení, to je prostě přílišné. Je nepochopitelné, že se něco takového děje díky velkolepě pojatým televizním pořadům, kterým lidi rádi naletí, protože je okouzluje obličej moderátora-ideálního zetě a jeho asistentky. Kdyby do takového pořadu dali černocho, nevyberou ani na konzervu cizrny.

Nezbývalo mi nic jiného než plamen. Bankovky se slezly okolo žlutého ohnivého jazyka a svařily se. Tak jsem pokořila horu peněz. Byl to nejkrásnější, nejzbožnější obřad, jaký jsem kdy zažila.

Tíha, která mi spočívala na plecích, byla příliš velká. Sama už vedení podniku nezvládnou. Všechno přemístit a doma utřídít je pracovně náročnější, než se zdá.

Vést podnik znamená pořádně zabrat. Doslova jsem si utrhovala jídlo od úst. Snídani jsem neměla ani nepamatuju, raději jsem ji umístila mezi ostatní zboží. Tělo se mi začalo vznášet nad zemí, gravitace na ně přestávala působit. Můj duch vanul jako balonek pryč ode mě.

Ve sporu se Zmetkem jsme si rozuměli stále lépe. Ba co víc: všechny dveře ke spolupráci byly dokořán. Chtěla jsem Zmetka otestovat, abych zjistila, zda se hodí pro práci v podniku. Fakt, že Zmetek prakticky nemluvil, byl pro naši demokracii velmi výhodný. A Zmetkovi zase náramně vyhovovalo, že všechno řídlím já.

Během našeho prvního průzkumného kola v obchodě se projevil jako ochota sama. Hned mi bylo jasné, že jsem ve Zmetkovi našla dokonalého partnera. Rozuměl mi beze slov. Na první sezení nepřinesl jen svůj sešit, ale i nůžky. Dokázal tím, že umí předvídat budoucí vývoj. Rozstřihával umělohmot-

né obaly a vyndával z nich, co bylo potřeba. Měl nevídaný smysl pro řád. Nic mu neušlo. Nikdy by si nespletl sklenici s červenou cibulí se sklenicí švestkového kompotu. U Zmetka všechno klapalo jako hodinky.

Vzala jsem ho s sebou na obchůzku jen párkrát, a on už si zmapoval celý obchod. Mírný zmatek, který panoval v mé spížírně, účinně potíral. Všechno urovnal do zákrytu.

Zmetek se zapracoval během jednoho týdne. Jestli to tak půjde dál, dotáhneme to daleko a dosáhneme vysoko. Šplhala jsem po větvích své kostry výš a výš, i když si toho otec nevšiml.

Je s podivem, jak málo toho lidi vidí. Co kdybychom vyloupili celý svět, nejspíš by si toho ani nevšimli. Dál by počítali bankovky, protahovali karty přístroji a obchodovali přízračným zbožím. Jen když se můžou upnout na své znaky. Až by si jednoho dne nějaký číperka všiml, že už léta jedí přízračné vločky, cpou se přízračnou sekanou a kydají si na hranolky přízračnou majonézu.

Pokaždé, když jsme si se Zmetkem smluvili schůzku, jsem vlastně měla být na klavíru, ve světě diářů a placených hodin. Otec měl z mé nové záliby radost. My taky. Zkrátka a dobře spokojenost na všech stranách.

Scházeli jsme se u oranžového odpadkového koše u vchodu do parčíku, pozdravili jsme se svislou čárkou na čelo a dali se radostně do práce.

Nebrali jsme víc, než kolik jsme potřebovali. Než jsme se vydali do obchodu, prošli jsme si ještě seznam. Jakmile jsme byli uvnitř, věděli jsme oba hned, co dělat. Tak dobře jsme byli sehraní. Zmetek se postavil před slepého anděla, jako by mu chtěl zakrýt výhled, a vzal ho za ruku. To dělali skoro všichni zákazníci. Zmetek zašel vždycky dál.

„Dobrý den, pane,“ říkal. Tři slova, víc, než obvykle věnoval mně. Vzal štíhlou chlapeckou ruku a položil ji na andělský obličej. Nechal anděla samotného nahmatat, jak vypadá. Zmetek se tvářil upřímně radostně. Po chvíli začal anděla hladit, sem a tam, s velkou pravidelností, po celém zvířecím těle. Zmetek se

díval prsty, stejně jako anděl. Zmetek mlčel, hladil chlapce a krmil ho andělskou stravou: buclatými, vatovitými obláčky žužu.

Ohledával tělo, zatímco jsem já nacházela zboží. Hokynář nedělal nic, jen se díval. Stávalo se, že ten chlápek stál s balíčkem soli v ruce, zatímco jsem se po čtyřech připlížila ke Zmetkovi, a nepohnul se ani o milimetr, když jsem ho znovu mýjela obtěžkaná nákladem. A pak se Zmetek podíval na slepého hochu, díval se mu přímo do mléčně skelných očí. Odrážel se v nich celý svět. Oči jsou nejlepší jako zrcadla – aby ukazovaly, ne abychom se jimi dívali. Když jsem se podívala Zmetkovi do očí, viděla jsem dvojí *já*.

Jakmile jsem mu dala znamení, vydali jsme se společně k pokladně a zaplatili sáček bonbonů nebo lahvičku kokakoly. Všichni a všechno se usmívalo: prodavač, chlapec, my, nebe. Tomu se říká spravedlnost. Každý týden jsme u anděla činili zadosť spravedlnosti.

Doma jsem rozšířila skladovací prostory. Původně jsem zásoby schovávala v domě v jednom z pokojů, kam otec zřídka chodil. Marjolijn, jakkoliv nebyla většinou příliš čistotná, teď v každé druhé větě opakovala spojení „odporný smrad“. Příčinou byly čerstvé potraviny. Když jsem zjistila, že pach spálených peněz nestačí zamaskovat hnilobný zápach, podnikla jsem pokus o kouření. Pocit, že do sebe vsávám kouřové duchy, mi ale naháněl strach. Z bedniček plných nektarinek, kiwi, chřestu a kozího sýra s přerostlou kšticí plísně unikaly výpary připomínající kompost nebo pach z úst. Co jsem měla dělat? Podplatit Marjolijn? Nutit ji, ať vaří každý den cibuli a růžičkovou kapustu?

Otcovi kolegové seděli kolem stolu a zobali jednohubky, než jim naservírují opulentní domácí večeři. Rozmlouvali o umění a kultuře a jeden z nich nevyhnutelně převedl hovor ke klavírům. Otec na mě začal naléhat, ať kolegům uspořádám soukromý koncert.

Usadila jsem se ke klavíru s vlhkými dlaněmi. Vytáčela jsem stoličku výš a zase níž s nadějí na infarkt, ale současně jsem vě-

děla: doteď jsem jen jedinkrát položila ruce na klávesnici, teď však zahraju koncert, ze kterého se Mozart nepřestane obracet v hrobě a křepčit.

„Připravuje se,“ vysvětlil otec hostům a nechal jim dolít vína a přidat na talíř ústřice. Pořád ještě jsem otáčela stoličkou, pak jsem se zula a povytáhla si punčochy, vykloktala jsem si osvěžujícím jablečným moštem a byla jsem připravená. Hosté byli zpracovaní. Zralí. Předehřátí publika je nezbytné, kukátko pozornosti je třeba zaostřit.

A opravdu, brzy jsem dosáhla bodu, v němž jsem ryze silou ducha navázala přímé spojení mezi svým citem a Mozartem. Prsty poletovaly po klávesách jako motýlci, při allegru přitvrzovaly, pak se zase vznášely, projížděly stupnice nahoru dolů, nevynechaly jedinou notu, která přispívala k oné opojné spršce tónů.

Nejgeniálnější jevy hraničí se šílenstvím, to vědí poustevníci i milovníci Schönberga už delší dobu.

Náhle jsem ucítila na rameni otcovu ruku. Nikdo mě nedokázal zadržet, opájela jsem se vlastními invencemi, prsty mi klouzaly po klávesách jako po neznámém těle.

Otcova reakce mě vyděsila. Skoro mi usekl prsty, jak přirazil víko klavíru.

„Dost,“ zabručel.

Zaúpěla jsem: „To je moderní klasická hudba.“

Jedna dáma za mnou škytla. Vlivem alkoholu nebo smíchem. Barbaři.

Zavedli jsme podrobné seznamy pro velký experiment. Po nekonečných poradách, při nichž Zmetek stál na svém a nic neříkal, se dohodlo, že velitel budu já. Teď když se náš podnik tak pěkně rozběhl, bylo na čase dát se do toho doopravdy. Vychutnávali jsme si pozorování všeho toho jídla hladem rozšířenýma očima, teď ale bylo třeba dopravit zásoby k našim vyvoleným.

Čas dozrál pro první opravdovou akci. Zvířata dostávají hnusné granule a každý je beze všeho osahává, i když se o to neprosí. Volají po spravedlnosti, po naší stravě, která by jim rozvázala jazyky, po naší společnosti.

První zvíře, kterému jsme hodlali vrátit hlas, bylo morče Zmetkovy matky. Daroval jí ho jeden domácí přítel, co chtěl, aby mu Zmetek říkal taťka Gino. Zmetek raději každému říkal pane.

Vzali jsme morče v kleci na výlet po zahradě. Zmetkova matka nám to dovolila. Máme si s ním hrát na trávníku, řekla, je nádherně. Za altánkem jsem ho vytáhla z klícky. To byl můj úkol jakožto vůdce, Zmetek si na něco takového netroufal.

Z kapsy jsem vylovila karbanátek. Než se kdo nadál, nacpalo si morče torby. Měla jsem radost. Věděla jsem, že čas mluvení se přiblížil. Řekla jsem Zmetkovi o nůžky. Pomůžeme tomu zvířátku. Hledala jsem díрку v jeho tělíčku, otvor, záchytný bod, odkud začneme s osvobozováním slov.

Nůžky jsou ostatně jemný nástroj. Na to jsem přišla, když jsem si vnořila jejich nožičku do ruky. Jak jsem ji zapichovala, cítila jsem, že se něco uvolňuje, bolest, která tiší obyčejnou bolest.

Hledala jsem otvor v morčeti, ale předstihlo mě. Ošklivě mě kouslo a vyloudilo ze mě výkřik. Jemu se ještě nechtělo. A my jsme nechtěli dělat nic proti jeho vůli.

„Zaměříme se na anděla,“ navrhla jsem. Zmetek toho moc nenamluvil. Nepřátelé neprotestují, když protivník někdy selže.

Druhý den ve škole mi vyprávěla jedna spolužačka, že morčata přenášejí odporné choroby, na které se umírá. Ne že by člověk vypustil duši z ničeho nic, ale otáčí se nejdřív celé hodiny jako mixér kolem vlastní osy, bez přestání, až se mu na rtech objeví pěna a myslí si o sobě, že je králík.

Spolužačce jsem nevěřila, ale její otec byl náhodou doktor, a tak jsem pro jistotu sepsala Závět pro případ Smrti, v níž jsem všechno odkázala Zmetkovi. Krvavým palcem jsem na papír načrtla čárku. Sepsala jsem také Závět pro případ Života. Zapsala jsem slib, že se nikdy nepřestaneme špehovat, dokud budeme nepřátelé, a to je nadosmrti. Tak jako má v sobě každý nadosmrti batole. Každý byl kdysi batole. Pak vyrostl, protože se ty batolecí tvary vytáhly, ale stopy, jizvy na kolenou a bodné ran-ky v srdci zůstanou navždycky.

Taky jsem k tomu připsala, že nejsme sekta. Máme svobodu. Když dá někdo znamení, že už nehraje, tak je konec.

Když jsem závěti dopsala, chytila jsem slinu. V největší tajnosti jsem začala psát dopisy Zmetkovi. Nikdy jsem je neodeslala. To by nemělo nejmenší smysl. Vůbec jsem si s ním nechtěla dopisovat.

Když jsem přišla domů, na zahrádce před domem stál chlápek s cisternou a tlustou gumovou hadicí. Otec chtěl vědět, co dělám na záchodě.

„Copak nesmím chodit na záchod?“ zeptala jsem se.

„Co na tom záchodě teda provádíš?“

„Jím a pak jdu na záchod. Co je na tom divného?“

„Jsi lehčí než badmintonový míček.“

„Za to já nemůžu.“

„A chceš tím tvrdit, že polykáš sušené boby, aromatické přípravky na WC a kusy jelenice na okna a necháváš je pak v míse? Je ten smrad z toho?“

Přísně prohlásil, že už musím přestat s tím divným, odbojným chováním. Měl propadlé oči, pokleslé čelisti. Skutečně si o mě dělá takovou starost?

„Tak promiň,“ řekla jsem.

Boby, kůžičky a další výrobky, co jsem naházela do mísy, tvořily odpad. Bylo mi upřímně líto, že jsem je sebrala jen tak nazdařbůh, protože vyvolení je nepotřebovali. A naše skalní pravidlo znělo, že nebereme víc, než nám náleží. Odpadu jsem se zbavila ilegálně.

Když jsem se překrývala se svým já, bez podniku nebo Zmetka, byla jsem taky odpad. Mohli mě rovnou vynést do odpadků, v šedém pytli a s pěknou umělohmotnou mašlí ve vlasech. Vlastně jsem potřebovala nové tělo, protože to nynější pořád víc odmítalo vstupovat se mnou do toho svinčíku zvaného jídlo. Celé tělo mě uvnitř bolelo, když vidělo, co všechno jím má projít. Střevo se s tím muselo špinit a všechno uhníst jak pekař těsto.

Chtěla jsem vstoupit do jiného těla, dívat se zpovzdálí. Ale když už svému tělu stejně nemůžu uniknout, tak je třeba přeskupit si kosti a vtláčit je do slov. Pak bude mým oděvem maso.

Zmetkova matka prohlásila, že nové tělo není k mání. Sem tam vyměnit prso nebo nějakou kost, to leda. Ale když se uřízne hlava, je člověk sám taky pryč. To tvrdila. A teď jsem se musela ujmout chlácholení nepřítel. Zmetek byl přesvědčený, že když ho někdo vyfotografuje, ukrotí mu tím hlavu. Odmítal se nechat fotit, protože nechtěl, aby hlava někde obcházela bez něho.

Hlasitě jsem na něj mluvila, když u toho nebyl, abych zabránila tomu, že na něj budu mluvit doopravdy. Neměl rád velké řeči, přitiskl si vždycky ruce na uši a mumlal něco o vosích hnízdech. Bylo třeba najít pro něj správný jazyk, správnou chybu.

Uklidňující prášky slov jsem si zapisovala do sešitu, který mu jednou ukážu. „Neboj, Zmetku,“ psala jsem, „nic to není. Jen ať si slova letí. V uších ti neuvíznou.“

Kromě práce jsme denně měli i chvílku oddechu. Když už to na něj bylo moc, usadil se Zmetek v koutku s novinami, nůžkami a sešity. Očima sledoval novinové řádky, pero klouzalo po papíře a obkreslovalo slova. Pokud jsem nic neřikala, směla jsem si k němu přisednout a dívat se. Byl mým průvodcem po novinové skutečnosti, ukazoval mi aleje z tiskařské černi a věže slov.

A tak jsem jednou zahlédla v jeho sešitě otcovo jméno, po týdnech, během nichž jsem vnímala, že se chová divně otec, ne já. Zůstával celé dny doma, pořád ho trápily kontaktní čočky, náruživě žvýkal žvýkačku a dokonce navrhl, že půjdeme společně nakoupit oblečení.

Policie otce odsoudila k těžké pokutě a podmíněnému trestu odnětí svobody.

Otec se nepřestával obviňovat a nedopřával si nikde klid, poletoval z místa na místo jako zbrklý racek nad olejnatým mořem.

Přejel chlapečka, co si hrál na ulici.

Viděla jsem chlapečkovu fotku v novinách: světlé vlasy s pečlivou pěšinkou po straně, kruté šedé oči.

Chlapeček mi ve snech přebíhal jako duch přes ulici, donekonečna běhal sem a tam. Vyrhával si vlasy jeden po druhém.

Každý zášklub bezradného chlapečka mi otrásl celým tělem. To bylo úplně normální, protože chlapeček neumřel. Chlapečci neumírají a holčičky taky ne. Jen nám někdy zmizí z dohledu.

Vstoupil do mě a procházel tam teď prázdnými pokoji. Nenáviděla jsem toho chlapečka v sobě. Jeho ruka postrkovala mou ruku, abych lidem potřásla pravicí, jeho suché pokašlávání vycházelo z krku mně, jeho tkaničky jsem zavazovala já, jeho nudné klavírní koncerty se ocitly na mém walkmanu. V obchodech si nakládal plný batoh a odmítal jíst.